

УДК 658.5

**Н. А. Бараннікова, Н. М. Шведа, канд. економ. наук, О. А. Сороківська, докт. екон. наук**

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

## **ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДІВ ДІАГНОСТИКИ КРИЗОВОГО СТАНУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЙ**

**N.A. Barannikova, N. M. Shveda, Ph. D, O. A. Sorokivska, Dr.**

### **THE CRISIS STATE'S DIAGNOSTIC METHODS FEATURES OF THE DOMESTIC ENTERPRISES IN MODERN TECHNOLOGICAL ENVIRONMENT**

В умовах погіршення економічного становища України набуває надзвичайно важливого значення вибір оптимальних методів діагностики кризового стану вітчизняних підприємств. Внаслідок постійних змін як в законодавстві, так і в політичному та економічному житті держави виникає досить багато принципово нових факторів впливу на вітчизняні підприємства. Саме тому проблема банкрутства стає як ніколи актуальною в умовах сучасної реальності.

Дослідженням та розробкам методів діагностики кризового стану підприємств присвячені праці таких зарубіжних і вітчизняних науковців, як Е. Альтмана, В. Бівера, Г. Спрінгейта, Л. О. Лігоненко, О. О. Терещенко, Н. Є. Юрик, О. О. Гарматюк, Е. М. Короткова тощо.

Для діагностики стану підприємства у науковій літературі існує досить багато методів, основою яких є використання різноманітних фінансових коефіцієнтів та показників їх вагомості. Так, найбільш поширеними є моделі Альтмана, Бівера, Спрінгейта, Фулмера, Ліса та ін.

Особливістю моделей Альтмана, Спрінгейта і Ліса є те, що вони оцінюють ймовірність банкрутства підприємства на основі показників рентабельності та ділової активності. На думку авторів, саме ці показники є найбільш вагомими, оскільки мають найбільший вплив на кінцеві результати діяльності підприємства[1].

Однак, дані методи є ефективними лише для економічних систем США і Канади, оскільки не враховують законодавчої нестабільності, непрозорості ведення бізнесу та невідповідності бухгалтерської звітності України західним стандартам.

Основним недоліком моделі Альтмана є те, що вона розрахована на великі підприємства, акції яких котируються на біржі, що робить її непридатною для оцінки кризового стану українських підприємств, котрі у своїй більшості є малими та середніми.

Перевагою моделі Фулмера є використання дев'яти фінансових показників, які характеризують підприємство практично з усіх найважливіших аспектів його функціонування. Однак, дана модель більш пристосована для використання у банківській сфері та орієнтована на специфіку західної економіки, а отже вимагає корекції на курс національної валюти. Також особливістю даної моделі є те, що вона лише вказує на сам факт банкрутства і не дає можливості його прогнозування.

Найбільш пристосованою до національної економіки України є модель У. Бівера. Проте вона не враховує вагомості фінансових показників та не визначає остаточного показника фінансового стану.

Незважаючи на поширеність вище розглянутих методів, їх використання є неефективним для діагностики кризового стану вітчизняних підприємств, оскільки за своєю методикою усі вони враховують лише фінансові показники. Але для нестійкої

економіки країни при діагностиці необхідністю стає включення до переліку показників оцінки зовнішнього середовища, що є особливо актуальним для України.

Аналіз різноманітних наукових джерел дозволив виділити оптимальний метод діагностики кризового стану, що враховує зовнішні чинники. Даний метод був розроблений Н. Є. Юрик і передбачає визначення загального показника стійкості підприємства до кризи як суму показника стійкості з врахуванням внутрішніх чинників (на основі групування зважених показників фінансового стану підприємства) та показника стійкості з врахуванням зовнішніх чинників (на основі експертних оцінок) [4].

Метод визначення показника стійкості підприємства до кризи дозволяє здійснювати як проведення діагностики фінансового стану підприємства, так і визначення сукупного впливу зовнішніх чинників на його діяльність. Також, на основі розрахованого показника, можна визначити глибину кризи та обрати відповідну стратегію подальшого розвитку підприємства. Тобто, цей метод є найбільш пристосованим для діагностики кризового стану саме вітчизняних підприємств і дозволяє не тільки визначити та оцінити кризу, а й розробити заходи щодо її усунення.

Таким чином, вибір методу діагностики кризового стану підприємства є досить відповідальним завданням і потребує аналізу різноманітних джерел. Врахування особливостей вітчизняної економіки є одним із визначальних факторів у виборі та застосуванні того чи іншого методу, оскільки саме від цього залежить його ефективність.

### **Література**

1. Костіна О. М. Методи та моделі діагностики кризового стану підприємства / О. М. Костіна, О. Є. Майборода // – Вісник СумДУ. Серія «Економіка». – 2012. – № 4. – С. 91–97.
2. Чібісова І. В. Методи оцінки і прогнозування банкрутства підприємств [Електронний ресурс] / І. В. Чібісова // – Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2012. – № 22. – Режим доступу: [http://kntu.kr.ua/doc/zb\\_22\(2\)\\_ekon/stat\\_20\\_1/64.pdf](http://kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon/stat_20_1/64.pdf)
3. Прохорова Ю.В. Антикризове фінансове управління підприємством: дис. на здобуття наук. ступ. канд. екон. наук 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» Ю.В. Прохорова. – Київ, 2008. – 216 с.
4. Юрик Н. Є. Оцінювання рівня кризового стану машинобудівного підприємства як основа розроблення антикризової стратегії / Н. Є. Юрик // Економічний простір: зб. наук. праць. – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2010. – № 43. – С. 323–329.